

Principper for levering af bidrag – tekst eller illustrationer

Dansk Forfatterforenings principper for levering af bidrag til digitale læremidler mod engangsbetaling:

Udgangspunktet for indgåelse af aftaler mellem forlag og forfattere/illustratorer om udgivelse af litterære værker er, at ophavsmanden overdrager begrænsede rettigheder til forlagets udnyttelse mod betaling af et vederlag, der er helt eller delvist afhængigt af salgets størrelse. Når forlaget ikke længere kan eller vil udnytte værket til begge parter økonomiske gevinst, så kan ophavsmanden få sine rettigheder til værket tilbage med henblik på genudnyttelse. Ejerskabet til ophavsretten forbliver således hos ophavsmanden.

Dansk Forfatterforening har konstateret, at digitale læremidler ofte har et helt andet indhold og omfang end trykte læremidler i bogformat. Produktion af digitale læremidler kan således mere minde om produktionen af en film eller et computerspil, bl.a. med deltagere af mange forskellige typer ophavsmænd. Initiativet til denne type digitale læremidler kommer derfor også ofte fra forlaget.

Som følge heraf anvender forlagene i stigende omfang kontrakter om levering af bidrag på konsulentlignende vilkår og med overdragelse af vidtrækkende rettigheder mod en engangsbetaling.

Nærværende principper er Dansk Forfatterforenings holdning til, hvornår sådanne kontrakter er rimelige at anvende og de vilkår, som kontrakter for netop denne gruppe af digitale produktioner bør indeholde for at være afbalancerede i forhold til begge parter forpligtelser, rettighedsoverdragelsen og vederlaget herfor.

Hvilke typer udgivelser – hvilke bidrag til digitale læremidler?

Der bør være tale om generiske bestillingsopgaver, som flere ophavsmænd ville kunne løse lige godt (udskifteligt).

Bidraget er begrænset i omfang, og fremstår ikke som en tekst/illustration, der kan stå alene som et værk fra ophavsmanden eller ift. økonomisk udnyttelse.

Bidraget er udfærdiget med henblik på at indgå i den store sammenhæng, typisk det digitale læremiddel, hvor læremidlets form, indhold og didaktiske linje tegnes og ejes af forlaget. Bidraget kan ikke indføres i helt nye værksammenhænge.

Bidraget kan anses for at være af minimal betydning (neutralt) ift. ophavsmandens litterære virke, identitet og anseelse.

Hvilke rettigheder kan overdrages for et engangsvederlag?

Overdragelsen af rettighederne er ikke en fuldstændig overdragelse af hele ophavsretten. Der må således ikke stå at det er en overdragelse af "samtlige rettigheder" eller en "fuldstændig overdragelse af rettighederne".

Overdragelsen er mere vidtrækkende end i sædvanlige forlagsaftaler om overdragelse af rettigheder til forfatterens eller illustratorens værk. Den vil typisk omfatte alle udnyttelsesrettigheder til anvendelse i det værk (det digitale læremiddel) som bidraget er skabt til at indgå i, dvs. uanset medier, formater og platforme mv. (udgaver), fordi det er nødvendigt for læremiddelproducenten (forlaget) at kunne tilpasse sig digitaliseringen løbende.

Overdragelsen og det aftalte engangsvederlag kan omfatte andre specificerede udnyttelser, herunder udgivelse af værket og dertil tilknyttede materialer (ift. værkets læringsmæssige anvendelse) i trykt form. Det skal i så fald fremgå udtrykkeligt af aftalen.

Det er ikke rimeligt at overdragelsen omfatter ret til at anvende bidraget i andre værker, end det som det er skabt til, eller i helt andre sammenhænge, da forfatteren/illustratoren ikke har mulighed for at tage dette i betragtning ved forhandlingen af aftalen. Omfanget af udnyttelsen er i praksis et central element i parternes forhandling om vederlagets størrelse. Anvendelse af bidraget i andre værker eller sammenhænge skal derfor aftales og honoreres særskilt.

Alle ikke specifikt overdragne rettigheder forbliver hos ophavsmanden, uanset om det fremgår af aftalen eller ej. Dette følger af specialitetsprincippet i ophavsretslovens § 53, stk. 3.

Som følge af lov om kollektiv forvaltning af ophavsrettigheder skal alle aftaler om overdragelse af ophavsrettigheder til tekst eller illustrationer fremover indeholde følgende Copydanforbehold:

”Uanset parternes overdragelse af rettigheder ved denne aftale bevarer parterne hver især deres rettigheder i henhold til ophavsretslovens bestemmelser om aftalelicenser eller andre lovbestemte vederlagsordninger, samt tilsvarende nationale, udenlandske eller internationale bestemmelser, herunder regler og vederlagsordninger, der senere måtte supplere eller afløse disse bestemmelser. Dette gælder hvad enten ordningerne eksisterer i dag eller etableres i fremtiden, og uanset om der er tale om en dansk, udenlandsk eller international aftale.”

Aftalens vilkår kan indeholde en udvidet adgang for forlaget til at foretage redigeringsmæssige ændringer i bidraget, som er relevante eller nødvendige af hensyn til at værket fremstår som en helhed. Sådanne ændringer kan dog være i strid med ophavsmandens ideelle rettigheder ifølge ophavsretslovens § 3. I tvivlstilfælde skal forlaget forelægge ændringerne for ophavsmanden. Fastholder forlaget at de har ret til at foretage ændringerne efter aftalen, skal de give ophavsmanden mulighed for at fravælge at blive krediteret for bidraget.

For så vidt angår videreoverdragelse af rettigheder til tredjepart skal det være begrænset til videreoverdragelse af rettighederne til bidraget integreret i videreoverdragelse af rettighederne til værket, og/eller ved videreoverdragelse af hele forlagsvirksomheden eller en særskilt del heraf i henhold til sædvanlig praksis.

Der vil ikke være udtrykkelig adgang for tilbagegang af rettigheder til ophavsmanden, hvilket hænger sammen med, at ophavsmanden til gengæld relativt nemt vil kunne og være berettiget til at lave tilsvarende bidrag til andre leverandører. Der må ikke være tale om selvplagiat, men det vil som udgangspunkt ikke være i strid med loyalitetsforpligtelsen.

Principper for honoreringen

Der skal være en grundlæggende betaling for arbejdet, uanset om forlaget ender med at bruge det eller ej, fordi arbejdet igangsættes på bestilling af forlaget og forfatteren/oversætteren ikke kan forventes at kunne bruge bidraget i andre sammenhænge.

Aftalen skal indeholde en præcis beskrivelse af hvad betalingen omfatter af arbejde – deadlines, kvantitativt omfang, eventuelle sammenhænge man skal forholde sig til, fakta som skal researches. En beskrivelse er essentiel, da arbejdet er langt mindre kreativt frit end sædvanligt for forfattere og illustratorer.

Såfremt forfatteren/illustratoren skal udføre/medvirke til korrektur, indeksering, tilretning efter redaktionelle ønsker samt deltage i møder/drøftelser om udformningen skal det fremgå specificeret i aftalen. I modsat fald kan forfatteren/illustratoren kræve tillægsbetaling efter forbrugt tid medmindre andet er aftalt. Medvirkning til markedsføringsaktiviteter bør altid udløse tillægsbetaling.

Alt hvad der falder uden for beskrivelsen i aftalen medfører krav på tillægsbetaling, eftersom enhver indsats ud over det aftalte udelukkede udføres i forlagets økonomiske interesse.

Betaling skal ske i umiddelbar forbindelse med arbejdets udførelse, dvs. som udgangspunkt ved aflevering/godkendelse af bidraget, dog senest ved afslutningen af ophavsmandens indsats,.

Det bør fremgå af aftalen at rettighederne først overdrages, når betaling finder sted.

Godkendelse og anvendelse

Forlaget kan indføre en godkendelsesprocedure, men forlaget er forpligtet til at betale for det udførte arbejde uanset om de godkender bidraget eller ej.

Det ændrer dog ikke på at manglende levering eller levering af noget der åbenlyst ikke er et forsøg i god tro på at opfylde forlagets kriterier udgør en væsentligt misligholdelse, som forlaget ikke er forpligtet til at modtage endsige betale for.

Under forudsætning af, at ophavsmanden modtager det fulde aftalte vederlag for bidraget, så kan det aftales at forlaget ikke er forpligtet til rent faktisk at anvende (det godkendte) bidraget i værket.

Kreditering

Kreditering skal finde sted i overensstemmelse med god skik for kreditering i denne typer værker.

Det bør fremgå specifikt af kontrakten, hvordan ophavsmanden skal krediteres, herunder i hvilket omfang ophavsmanden krediteres specifikt i forbindelse med bidragets placering i værket.

Ophavsmanden skal have ret til at frabede sig kreditering, såfremt bidraget ændres ud over hvad ophavsmanden skal acceptere i henhold til ophavsretslovens § 3 eller det aftalte.

Konkurrenceforpligtelse og loyalitetspligt

Loyalitetsforpligtelsen er meget begrænset. Ved bidrag der opfylder kriterierne beskrevet i dette notat er der som udgangspunkt ingen loyalitetsforpligtelse for ophavsmanden i forhold til at udføre tilsvarende opgaver for andre forlag, fordi opgaven er af en generisk beskaffenhed (udskiftelig) og er af et relativt beskedent omfang.

Mener parterne at bidraget har et vist omfang og vægt i forhold til det samlede værk, så kan følgende specificering af loyalitetsforpligtelsen anvendes:

”Ophavsmanden må ikke medvirke til fremstillingen af andre læremidler der kan konkurrere direkte med dette værk, så længe dette værk er under produktion, dvs. frem til udgivelsen af værket.”

Vederlagets begrænsede størrelse taget i betragtning er det ikke rimeligt at udstrække beskyttelsen i et længere tidsrum.

Ophavsmandens indeståelser = juridisk ansvar

Ophavsmanden indestår altid for, at ophavsmanden har skrevet teksten og at den ikke er plagiat, herunder selvplagiat.

Vilkår i kontrakten skal ikke indeholde mere end: ”Ophavsmanden indestår over for forlaget for, at ophavsmanden har skrevet teksten og at den ikke krænker andres (ophavs)rettigheder.”

Hvis det indgår i opgavebeskrivelsen, kan ophavsmanden over for forlaget være ansvarlig for at sikre at det faktuelle indhold af en tekst er korrekt. Det bør dog formuleres som en forpligtelse i opgavebeskrivelsen ”Ophavsmanden sikrer at det faktuelle indhold i bidraget er korrekt”.

Ved denne type aftaler er det ikke rimeligt at ophavsmanden skal påtage sig ansvaret for hvordan en eller flere tredjeparter opfatter budskaber eller synsvinkler i værket ud fra hvordan ophavsmandens bidrag indgår i værket. Som følge af at bidraget netop er et bidrag til en større helhed, så bærer forlaget udgiveransvaret for værket, herunder også for at afgøre, om og hvordan bidraget skal anvendes i værket.

Ophavsmanden kan dog ikke frigøre sig fra et strafferetligt eller erstatningsretligt ansvar for indholdet af bidraget isoleret set efter almindelig dansk lovgivning. Dette beror på domstolenes vurdering og skal ikke specificeres i aftalen.

Dansk Forfatterforening d. 1. februar 2017